

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚਿੰਨ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardestimes.com
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜ਼ਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 16

No. 407

September 28, 2022

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771, 510-516-3536

ਜ਼ੇਲੈਸਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਫਰ

ਕੀਵੇਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਮੈਰੀ ਜ਼ੇਲੈਸਕੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖਦਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਾਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੁਖਲਾਹਟ 'ਚ ਹਨ। ਜ਼ੇਲੈਸਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਤਿਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰੂਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸਕੇ ਰੂਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਉਪਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

ਜ਼ੇਲੈਸਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਏਥੇ, ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਧੋਖਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ।' ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ 'ਤੇ ਜਾਂ ਨੇਤੇ ਰੂਸੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੀਵ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਕੇ ਰੂਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਪੋਰਿਕਿਆ ਪਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਨੇ ਵਿਵਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਿਆਨਸਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ 'ਤੇ ਕਈ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਸਕੇ ਨੇ ਜ਼ਾਪੋਰਿਕਿਆ ਦੇ ਆਲੋ-ਦ੍ਰਾਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਰੂਸ ਨੇ ਪਿਵਡੇਨੋਉਕੇਨਸਕਾ ਪਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ 'ਤੇ ਹਮਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧੀਮੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਸਹਿਰ ਇਜ਼ਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਕਬਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਆਂ 440 ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 30 ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੀਦ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤਸ਼ੀਦ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਫ਼ਨਾਈਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਰੂਸੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਇਜ਼ਜ਼ਾਮ ਸਹਿਰ ਨੂੰ ਖੋਲਿਆ ਸੀ।

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com

State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

MK
Driving School
Union City
Student Driver
Sukhi Kaur
sukhi@mkdrivingschool.net
www.mkdrivingschool.net
510-461-6541

ਡਰਾਈਂਗ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਤਜਰਬਾ, ਆਸਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Certified Insurance Agent
Global Green
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼੍ਰੋਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਪਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਕਤ ਕੋਈ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦ ਕੇ ਭਰੋਸਗੀ ਮਤਾ ਪੁਆਇਆ। ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਖਿਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਮਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ 93 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਨਾ ਬਹੁਮਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ 10-20 ਵਿਧਾਇਕ ਟੋਂਟ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਤਦਾ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਇਸ ਮਤੇ

ਧਰਨੇ-ਰੈਲੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਜਰੀਵਾਲ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਕਹਿਣਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਧਾਇਕ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਜਰੀਵਾਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਕੱਦ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਕੇ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਜਰੀਵਾਲ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦਾਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਲਾ

ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੇ ਦੱਸਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਵਾਸ ਮਤਾ ਲਿਆਉਣ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਵਾਸ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਵੇਂ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੰਗ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਫ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਕੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਦੀ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪਿਛੇ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਦਮ ਰਾਹੀਂ ਉਹ 'ਦੁੱਕੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪ ਦੇ ਯੋਕੇ ਖਰੀਦਣ' ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਪੈਸੇ ਦੇ ਬੈਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 3 'ਤੇ)

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)

Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਗਫ਼ਉਜ਼ੀ ਸਟੇਟ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,<

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਕਿਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਲ ਹੈ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਪ੍ਰਬੰਧਕ) ਐਕਟ 2014 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮੇਟੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਖ ਦਾਦੂਵਾਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ।

ਕਿਵੇਂ ਬੱਛਿਆ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਢ

ਇਕ ਨਵੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸੁਭਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਿਸਾਰ, ਕਰਨਾਲ, ਨਰਵਾਣਾ, ਅੰਬਾਲਾ, ਗੁੜਗਹਿੰ, ਰੋਹਤਕ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਮਹਿਦਰਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ 1947 ਵਿਚ ਉਜ਼ਤ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਲਾਟ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿਸਾਰ, ਕਰਨਾਲ, ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੇਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਗੇ ਰਹੇ ਸਵਰਨ ਸਿੱਖ ਵਿਰਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕੋਈ 40 ਕੁ ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਵਿਰਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨਿਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਕਦਿਆਂ ਵੱਖਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾ ਲਈ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ।" "ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਫ਼ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖ ਕੇ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੱਖ ਡਾਚਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਮੁਕਦਿਆਂ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਗਈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਆਪ ਲੜਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਾਂਗ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਸਾਲ 2000 'ਚ ਕੀਤਾ। ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੱਖ ਮਾਨ (ਸਾਬਕਾ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਫੈਂਟ) ਸਰਪਰਸਤ, ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੱਖ ਡਾਚਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੱਖ ਝੀਂਡਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਭਰਪੁਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ

ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਧਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਲ ਹੈ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੀ ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਅੰਦਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਸੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਕੂਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਅੰਦਰਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਕੁ ਸੁਲਾਜ਼ਮ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਸੁਲਾਜ਼ਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਖ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸੁਥੇ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ

ਇਕ ਨਵੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਤੇ ਸਾਲ 2004 ਦੀਆਂ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 7 ਮੈਂਬਰ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਵਿਰਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੱਖ ਮਾਨ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੱਖ ਡਾਚਰ ਦੇ ਛੇਤੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਮਾਸਟਰ ਸੰਪੂਰਣ ਸਿੱਖ ਰਾਣੀਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸਰਪਰਸਤ ਬਣੇ, ਜਗਦੀਸ਼ ਝੀਂਡਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੱਖ ਨਾਲੀਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ।"

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਲਈ ਮਤਾ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤਿੰਖਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਚੱਲੀ। ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਹੁੱਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੱਖ ਝੀਂਡਾ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2022-23 ਦਾ ਦੋ ਸੌ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦਾ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦਿਦਾਦ
ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੱਖ ਤਾਰੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 52 ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੱਖ ਤਾਰੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਅਪਣੇ ਹੱਥ ਲਵੇਗੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ
ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਅਪਣੇ ਹੱਥ ਲਵੇਗੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰ

ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤੀ

ਰੋਮ- ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ 'ਦਿ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ਼ ਇਟਲੀ' ਨੇ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਕੌਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਮਗਰੋਂ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਜੋੜਜ਼ਿਆ ਮੈਲੋਨੀ ਇਟਲੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਗੱਠੋਤ ਨੇ ਕਰੀਬ 44 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਦਕਿ ਮੈਲੋਨੀ ਦੇ 'ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ਼ ਇਟਲੀ' ਨੂੰ ਕਰੀਬ 26 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ

ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਈ ਹੁਣ ਖੜਗੇ, ਵਾਸ਼ਨਿਕ ਤੇ ਦਿਗਵਿਜੈ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੌਹਰੀ ਰਹੇ ਅਸੋਕ ਗਹਿਲੋਤ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ 'ਚ ਕੀਤੀ ਨਾਹਿੰ-ਨੁੱਕਰ ਮਗਰੋਂ ਮਲਿਆਰਜ਼ੁਨ ਖੜਗੇ, ਮੁਕੁਲ ਵਾਸ਼ਨਿਕ, ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਤੇ ਦਿਗਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਮੁੜ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੜਗੇ ਸਿਖਰਲੀ ਚੋਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਭਰਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁਮਾਰੀ ਸੈਲਜਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਮਨ ਕੇ ਸੀਮੀਵੇਂਕੁਗੋਪਾਲ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਸਲ ਨੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਣ ਅਬਾਰਿਟੀ ਤੋਂ ਦੋ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਫਾਰਮ ਲਏ ਹਨ। ਬਾਸਲ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਤਾਤੀਏ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਏਕੋਐਂਟਨੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਦੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਣ ਅਬਾਰਿਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਹਿਸੂਦਨ ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਸੀ ਬਹੁਰਤ ਤੇ ਪਵਨ ਬਾਸਲ ਨੇ ਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਫਾਰਮ ਲਏ ਹਨ।"

ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਪਲਾਨ 'ਬੀ' ਉਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੁਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਰਟੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏਕਾਈਸ਼ੀਸੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੁਕੁਲ ਵਾਸ਼ਨਿਕ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਿਗਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁਝ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 30 ਸੱਤਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਣ

ਪਈਆਂ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 64 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਮੈਲੋਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਗਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਵਾਂਗੇ।" ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਕਈ ਹਫ਼ਤੇ ਲੱਗਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਰਜੀਓ ਮਟਰੇਲਾ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰੀਓ ਦਰਸਾਈ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣਗੇ।

ਸਾਬਕਾ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਭਖਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਜਲੰਧਰ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਖਾਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹੋਈ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਨੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖੱਲ੍ਹੂ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ ਫੇਲਾਂਗ ਵਿਚ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵਿਅੰਗਮਈ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਚੰਨੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਚੰਨੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਇਸ ਵਿਅੰਗਮਈ ਲਹਿਜ਼ੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੁਨੌਰਾ ਜਾਂ ਲਿਖਦੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਫਾਈਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਈਲਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਕੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ 600 ਯੂਨਿਟ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੌਕੇ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਚੰਨੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਈ ਗਏ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਫੈਸਲੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਗੀ ਮੱਤਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਪਈ

(ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਇਹੋ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਨਕਸੇ ਕਦਮ ਉਤੇ ਚੌਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕੰਨਿਆਕੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੱਕ 'ਭਾਰਤ ਜੋੜ ਯਾਤਰਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਨਵਾਂ ਏਜੰਡਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੱਡ ਪਾਉਂਦੀ ਏਜੰਡਾ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਦੱਲ-ਬਦਲ੍ਹੂ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਤੇ ਚੌਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਹੁਣ ਰਸਾਈ ਤੌਰ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਧਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਦਫ਼ਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਗਰਮ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੂੰ ਚੀਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਸੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ? ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਖੁਦ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰੋਸ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਸੁਚਨਾ ਲੁਕੇ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਅਸਫਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਈਵਾਨ ਨੂੰ ਹੱਤੱਪਣ ਲਈ ਚੀਨ ਨੇ ਫੌਜੀ ਕਸਰਤਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਫੌਜੀ ਰਿਹੱਸਲਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਚੀਨ ਤਾਈਵਾਨ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੀਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਸੋਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਨਾਜ ਸੰਕਟ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਨੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਚੀਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਮਾਲ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਤਿਵਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਲਕ ਚੀਨ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਚੀਨ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਮੋਤਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੀਨ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ-ਜਿਨਪਿੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਰ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਸਰਤਾਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਗਈ ਫੌਜ। ਫੌਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਫੁੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਘਾਈ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਪਰਤਦਿਆਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਡਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦਾਂ ਪਾਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਚੀਨ ਵਿਚ ਲੋਕਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਵਿਕਲਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਟਾ ਕੇ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲੈਣ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor
email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਸਨ ਜੋ ਹੈ ਵੀ ਸੱਚਾ। ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਰਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ-ਜ਼ਾਇਦਾਦ ਲਈ ਭਰਾ-ਭਰਾ ਦੇ ਵੈਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਕੰਧਾਂ ਉਸਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਦਾਲਤਾਂ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਧੋਖੇ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਬਤੀਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਸਰਕੇ

ਹਨ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਪਤੁਨ ਲਈ ਕਾਲਜ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਖਹਿਰਾ ਛੱਡ ਤੇ ਪਤੁਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅਕਸਰ ਕਲੇਸ਼ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਾਹ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਣੇ ਤੋਕੀ, ਠੰਡੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਢੂਕਾਂ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਕਰ। ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਇਨੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜ਼ਾਇਦਾਦ ਸਿੰਨੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਏ।” ਤੋਕੀ ਲੜ-ਘੁੱਲ ਕੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਖਰਚਾ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਘਰ ਦੀ ਬਥੇਰਾ ਕਹਿੰਦੀ, “ਬੰਦਿਆ ਕੱਲਾ-ਕੱਲਾ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤ ਆ। ਕੀਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਏਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ। ਨਾ ਕਹਿਆ ਕਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ।” ਇਸ ਦਾ ਸਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਕੈਰ! ਮੁੰਡਾ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਵੀ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਵੀ ਗਿਆ।

ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਭੈਣ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਨਾਨਕੇ

ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਵਿਖਾਵੇ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੱਸ ਕੇ ਮਿਲਣ ਪਰ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਕੀ ਖਿਚੜੀ ਪੱਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਨਣਾਨ ਜੇ ਮਿਲਣ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਨਾ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਨਾਨਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ ਹੋਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਬੀਆਂ ਨਣਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਵਿਖਾਵੇ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੱਸ ਕੇ ਮਿਲਣ ਪਰ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਕੀ ਖਿਚੜੀ ਪੱਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਨਣਾਨ ਜੇ ਮਿਲਣ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਨਾ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਨਾਨਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍

ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰੇ ਦੀ ਰਾਜਾ

'ਕੋਹਿਨੂਰ' ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਤੇ ਵਡਮੁੱਲ ਹੀਰਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਦੂਜੀ ਦੇ ਜਹਾਨੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁੜ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਅਰਥ ਹਨ 'ਚੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪਹਾੜ'। ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੰਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀਰੇ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਕਲਪਿਤ ਕਥਾਵਾਂ 'ਚ ਦੱਬੀ ਪਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਹੀਰਾ ਸਬੰਧਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਈਸਾ ਤੋਂ 3000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੀਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਗਮਨਾਈ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਖਰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਜੇ ਬਿਕਰਮਾਜੀਤ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ।

ਬਿਕਰਮਾਜੀਤ ਨੇ ਸੁਲਤਾਨ ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਧੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜਹੀਰ-ਉਲ-ਦੀਨ ਮੁੰਹਮਦ ਬਾਬਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਸਹਿਜਾਦਾ ਹਮਾਯੂਨ ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਵੱਲ ਫੌਜਾਂ ਸਮੇਤ ਭੇਜਿਆ। ਆਗਰੇ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਹੀ ਹਿਮਾਯੂਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਆਗਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਘੋਰ ਲਿਆ। ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਧੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਿਮਾਯੂਨ ਕਿਸੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਆਗਰੇ 'ਚ ਅਪਣੀਆਂ ਜੇਤੂ ਫੌਜਾਂ ਸਮੇਤ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਸਹਿਜਾਦਾ ਹਿਮਾਯੂਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਤੂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਭੇਟਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਥੈਰੇ ਮੰਗੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਨੇ ਇਕ ਡੱਬੀ ਫੜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਹਿਜਾਦੇ ਨੇ ਡੱਬੀ ਖੋਲੀ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਤੇ ਵਡਮੁੱਲਾ 'ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ' ਜਗਮਗਾਊਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਪਿਆ। ਆਗਰੇ ਪ੍ਰੁਜਦਿਆਂ ਹੀ ਹਿਮਾਯੂਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਬਾਬਰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ 1526 'ਚ ਆਗਰੇ ਪੁੱਜਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੁਜਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਹੀਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ 'ਪੇਸ਼ਕਸ਼' ਵਜੋਂ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਬਾਬਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਵਪਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹਿਮਾਯੂਨ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਹੀਰੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਲਮਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1304 'ਚ ਇਹ ਹੀਰਾ ਸੁਲਤਾਨ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਿਲਜੀ ਨੇ ਮਾਲਵਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਸ਼ ਹੈ। 1526 ਦੀ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ 'ਚ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਅਫਗਾਨ ਧਾਤਵੀਆਂ ਕੋਲ ਕਾਬਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਦੋ ਸਤਾਬਦੀਆਂ ਤਕ ਇਹ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਮੁਗਲ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਹਿਮਾਯੂਨ, ਅਕਬਰ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਜਿਹੇ ਵਾਰਸਾਂ ਕੋਲ ਰਿਹਾ।

1739 'ਚ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਕਮਜ਼ੂਲ ਵਾਰਸ ਮੁੰਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀਰੇ-ਜਵਾਹਰਾਤ ਖੋ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 'ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ' ਵੀ ਸੀ। ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਲੈ ਗਿਆ। ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ 'ਕੋਹਿਨੂਰ' ਆਖਿਆ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬਰ ਤੇ ਟ੍ਰੈਵਰਨਿਰ ਨੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਸ਼ਾਹ ਜਮਾਨ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਹ ਮਹਿਮੁਦ ਨੇ ਇਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਸ਼ਾਹ ਜਮਾਨ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹੀਰਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ। ਫਿਰ ਇਹ ਹੀਰਾ ਉਸ ਦੇ ਤੀਜੇ ਭਰਾ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ।

ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਿਆਂ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੇ ਸਹਿਜਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਗੁਜਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਹੀਰੇ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 1000 ਕੈਰੋਟ ਸੀ। 1665 'ਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸੰਦਾਗਰ ਅਤੇ ਜੋਹਰੀ ਟ੍ਰੈਵਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 279/ 9/16 ਕੈਰੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਜ਼ਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਰਨਿਰ ਨੇ ਇਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ 'ਦੀ ਗ੍ਰੇਟ ਮੁਗਲ ਡਾਇਮੰਡ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੈਚਲੈਸ' ਜਾਂ 'ਬਾਬਰ ਡਾਇਮੰਡ' ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 'ਤੁਜਕੇ ਬਾਬਰੀ' 'ਚ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ।

1852 'ਚ ਇਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਲੰਡਨ 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਕੱਟਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 8,000 ਪੈਂਡ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਮਸਟਰਡਮ ਤੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੰਘ ਹੀਰਾ ਤਰਾਸ ਫੁਰਸਾਗਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਾਸਣ ਲਈ 38 ਦਿਨ ਲਾਏ ਤੇ ਇਹ ਹੀਰਾ 106/1/16 ਕੈਰੋਟ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਲੰਡਨ ਦੇ ਇਕ

ਜੋਹਰੀ ਫਰਾਈਡ ਨੇ 186 ਕੈਰੋਟ ਤੋਂ ਤਰਾਸ ਕੇ ਅਜੋਕਾ 108/ 93 ਕੈਰੋਟ ਵਾਲਾ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਮੁਰਤੀਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਰ ਰਾਹੀਂ 'ਸਰਕਾਰ-ਏ-ਖਾਲਸਾ' ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਬੂਲ ਕੰਧਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਮੋਹਰਮ ਚੰਦ ਮਾਰਚ 1813 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਕਾਰਨ ਕੰਵਰ ਖਤਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਮੁਬਾਰਕ ਹਵੇਲੀ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾ ਲਈ

ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਹ ਨਾਂ-ਨੁੱਕਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗਮ ਨੇ ਇਹ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀਰਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਘੋਸਲ ਮਾਰ ਛੱਡੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾ ਨੂੰ ਕਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾ ਦੀ ਬੇਗਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸਿੰਦਗੀ ਬਦਲੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, 1813 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਫਕੀਰ ਅਜੀਜ਼-ਉਦ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਜਾਮਦਾਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਸੁਜਾ ਕੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਬੁਸੀ-ਬੁਸੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਰੁਬਚੁ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲੈ ਗਏ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ, ਤਖਤ-ਕਰਮੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਲਕਿਤੀਆਂ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਗਵਰਨਰ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵੱਲ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਿੰਦਗੀ ਬਦਲੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਮੇਤ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਫਗਾਨੀ ਸਹਿਜਾਦ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖੂਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੂਸ਼ਾਮਦੀਦ ਅਖੀ। ਇਕ ਪੰਟਾ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਆਖਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ 'ਕੋਹਿਨੂਰ' ਲਿਆ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਆਪਾਸੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੁੱਛੀ ਤਾਂ ਸ਼

2024 ਦੀਆਂ ਚੇਲਾਂ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰਲਕੀਤੀ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਜੇ ਇਸ ਉਲੜਣ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ- ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਬੇਬੰਦ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਦੋ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਜੋੜੇ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਪਣ ਲਈ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਈਆਂ ਚੋਣਾਂ। ਉਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਕੋਲ 2014 ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਇਕਮੁੱਠ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਈਜ਼ਾਦ ਕੀਤੀ ਰਣਤੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵੇਟਰਾਂ ਦੀ ਭੀਤ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾ-ਪੱਥੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਬੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹਰ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਹਿਲੂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧਾਤਮ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਰਵਾਨੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ।

ਇਸ ਵਿਚ 'ਪੰਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ' (ਵੈਟ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਸਫੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚੋਣਵੇਂ ਵਰਕਰ) ਅਤੇ 'ਲਾਭਾਰਥੀ ਸੰਪਰਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ' (ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰ) ਵਰਗੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਖਮ ਪੱਧਰੀ ਬੁਬ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਕਾਮਯਾਬ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਉਘੜਵੀਂ ਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਰਐਸਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਛੌਜ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾ ਦੀ ਜੰਗ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋ-ਮੁੱਹੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ (ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮੁਾਬਕ) ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਗੁਜਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਗੰਜਾਇਸ਼ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤੇੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਰਾਮਿਕਾ ਰਾਮਾਸੇਸ਼ਨ

ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਰਵਾਨੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਵਿਚ ‘ਪੰਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ’ (ਵੈਟ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਸਫੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਵੈਟਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚੌਣਵੇਂ ਵਰਕਰ) ਅਤੇ ‘ਲਾਭਾਰਥੀ ਸੰਪਰਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ’ (ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਤਗੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰ) ਵਰਗੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੂਖਮ ਪੱਧਰੀ ਬੁਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਕਮਯਾਬ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਵਾਨਿਆ।

ਦਾ ਪੁੱਛਵਾ ਤੇ ਬਿਹਤਰਗਨ ਸਮੱਸਲ ਹਾ ਇਸ ਵਿਚ ਆਰਾਂਸਮੈਂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਫੌਜ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਲਈ ਅਗਲੂੰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋ-ਮੂੰਹੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ (ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੋਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮੁਤਾਬਕ) ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਸਿੱਤਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਗਜ਼ਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤੱਤ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤੇ ਲਾਏ ਬ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ
ਦੋਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਸਨ ਜਿਸ
ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ
ਲੱਛੇਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ
ਰੋਹ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ
ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ
ਬ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ‘ਨਫਰਤ’ ਨਾਲ
ਗੈਸ ਆਉਣ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ), ਡਿੱਲਗਾਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਿਤੀ (ਟੀਆਰਾਈਸ), ਡਿੱਣਮੁਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਸਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਡਿੱਲ ਇਲਾਕਾਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰ

ਟੱਕਰ ਦੇਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕਮੁੰਠ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੌਰਚਾ ਸਮਾਜਿਕ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਲੜਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਉਸ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹਤਾਂ ਵਧਦੀ ਮਹਿਂਗਾਈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਅਸਾਵੀਂ ਵੰਡ ਫੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਦਾਲ-ਰੋਟੀ ਵਰਗੇ ਮੁੱਲਿਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਇਕਮੁੰਠ ਗੱਠਨੇਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 2024 ਵਿਚ 350 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਹੋਣਾ ਰੋਕ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਹਵਾਈ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਢਾਂਚਾਗਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਪਾਰਕ ਸੰਕਟ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਢਾਂਚਾਗਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੁਝ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1920 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰ ਦੇਖੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸੰਕਟ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੁਲਭ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਨਣ ਲਈ ਜੱਬੇਬਦਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਰ ਨੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਹੁਨਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਲੀ ਧੋਹਰ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਿਚ ਘੋਰ ਨਿਰਾਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ (2007-17) ਦੇ ਰਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖਰਾਬ ਕਾਰਗਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪ-ਹਦਰਾਪਣ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ 2007 ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਡਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਕੇ 2008 ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲ ਦਾ ਨਿਧਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ 2012 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਬਾਜ਼ਪਾ ਗੱਠੋੜ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਇਹ ਸੰਕਟ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਕਾਫੀ ਖੋਖਲੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟਕਸਮੀ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧੱਤੇ ਬਣਾ ਲਏ, ਜਾਂ ਘਰ ਬੈਠ ਗਏ। 2022 ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ
ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ
ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਚੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਹਾਲਾਤ ਇਨ੍ਹੇ ਵਿਗੜ ਗਏ
ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ
ਵਿਚ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ
ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਸੇ ਵਿਚ ਲਏ
ਬਿਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ
ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ
ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ,
ਖਾਸਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਸਲ ਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੂੰਦਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਜਥੇਕਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਬਪਿਆ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਾਤਨੀ ਨੇ ਕਿਵੇਂ

ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰਨਗੇ।

ਤਜ਼ਾ ਅੰਕਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਦਲ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਦਲ/ਬੀਐਸਪੀ ਗੱਠਨੋੜ ਨੂੰ ਕੁਲ ਸਿੱਖ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ 22 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ 2017 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਨੋੜ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਨ। ਮਾਲਵਾ ਜਿਹਤਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਗੱਡ ਹੌਂਦਾ ਸੀ, ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਧਾਰਾਂ

ਕੋਈ ਇਕ ਦਰਜਨ ਛੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਪਰ
ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜਾ
ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਗਾ ਰਿਹਾ
ਹੈ; ਭਾਵ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚੋਂ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੰਜਕ ਏਂਸਡੇ ਵੱਲ ਵਾਪਸੀ ਵਾਲਾ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਗਰ ਹੋਣੀ ਦੀ ਉਮੀਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਲ ਦੀ ਉਸ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਗੇ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਿਰਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾ ਸਕੇ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕਾਂ

गटी है। आम	
आदमी पारटी	
नुं 42.5	
प्रतीस्त ते	
कंगरस नुं	
22.6 प्रतीस्त	
देटा दिहाड़ी	
धेतर विच	
मिलीआं सना	
हण अकाली दल	
विच नेंजदानों	

ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ
ਹੈ ਕਿ 18 ਤੋਂ 45 ਸਾਲ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਧੇ ਤੋਂ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵੋਟਰਾਂ
ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਛਿਲੈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੀ।
ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ (ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ) ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ
ਇਸ ਦੇ 2007-17 ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਆਪੇ ਬਣੇ 'ਨੌਜਵਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ' ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਆਪ-
ਹੁਦਰਾਪਣ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੁੱਬੇ ਵਿਚ ਨਾਂ ਸਿਰਫ਼
ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਿੱਘਰੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਕੁਝ ਦੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਨੇ ਸਮਝਦਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਨੂੰ
ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਮਿਆਜ਼ਾ ਪਾਰਟੀ
ਨੂੰ 2014 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਾ
ਪਿਆ। 2022 ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਕੁਲ ਜਵਾਨ (18-45) ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਕੇਵਲ 20
ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟ ਵੋਟ ਪਾਈ; ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ 22 ਅਤੇ ਆਮ
ਆਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 45 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਟੀ ਗਰੀਬ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਆਹਿਦ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤੈਸੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ 2022 ਦੀਆਂ ਚੌਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਬੀਐਸਪੀ ਗੱਠਨੇਤ ਕੇਵਲ 22 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੀਬ ਤੇ 18 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣਿਆ ਜਦੋਕਿ 2012 ਦੀਆਂ ਚੌਣਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਗਰੀਬ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਕੁਮਵਾਰ 35 ਤੋਂ 37 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਕਸ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰ 22 'ਤੇ)

ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੱਟ ਨਾ ਮਾਰੋ

ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂਝੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦਰੋਲਨ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ
ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ
ਵੀ ਵੱਡਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਕ
ਦੋ ਵਾਰ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ (ਐਸਵਾਈਐਲ) ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾ
ਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ
ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ
ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਸਫਲ ਹੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਅੱਜ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ 50 ਸਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਝਗੜੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਨਿਬੇੜਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇੱਨਾ ਪੇਚੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੰਗਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲ ਇਹ ਕਹਿੰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਪੈਂਥਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਜ਼ਿਦਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਗੰਬੀਰ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਗਲੇ ਇਕ ਦੋ ਦਹਾਂਕੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਣ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ-
 ਜੋ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ
 ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਬਹਿਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲਾਂ
 ਛਾ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਗ੍ਰਾਲਤ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ
 ਹਰਿਆਣਾ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ
 ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਹੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ
 ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਜਾਡਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਬਿਲਕੁਲ
 ਗਲਤ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ
 ਕਿ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਮਾਲਵਾ ਬੰਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ,
 ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਕ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
 ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ
 ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ
 ਉਪਲੋਬਧਤਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ
 ਹੋਵੇਗੀ।

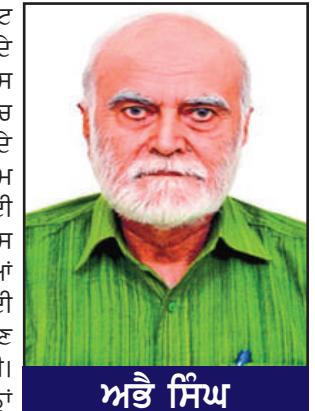
ਦੂਸਰਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਹੀਨੇ ਜਾਂ ਬੰਨੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਹਿਮਤ ਤਾਂ ਹੈ ਗੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਸਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸੀਮਤ ਵਕਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਣ, ਇਹ ਮਤਲਬ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜੋ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨਪਾਲਕਾ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ।

ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ

ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਮੁਖਕਿਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਥਾਨ ਦੇਣੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ

ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਬਦਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਦਰਿਆ, ਸਿੰਘ, ਜਿਹਲਮ ਤੇ ਚਨਾਬ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਧੋੜ ਵੀ ਦਿੱਤੇ।

ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿਆਸਤਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣੀਅਤ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ

ਅਭੈ ਸਿੰਘ

ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਕੋਟ
ਕੋਹਿਲੂਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ
ਬੰਗਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸ
ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ
ਪੈਂਦੇ ਭਖੜਾ ਦੇ
ਸਥਾਨ ਉਪਰ ਡੈਮ
ਬਣਾਉਣ ਦੀ
ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਉਸ
ਨੇ ਉਜ਼ਤਨ ਵਾਲਿਆਂ
ਨੂੰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੀ
ਬਾਰ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ
ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ।
ਆਖਿਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪੱਤਾ ਪੁਰਖੀ ਘਰ
ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ
ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ, ਘਰ ਤੇ ਕਈ
ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਸਤਲਜ ਕੰਢੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ
ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ
ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟ ਕੋਹਿਲੂਰ ਜੋ ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਬਣ
ਗਿਆ ਸੀ, ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜਾ ਦੇ ਲੋਕ
ਵੀ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਵੱਟ ਕੇ
ਖਿੰਡਰ ਗਏ।

ਝਗੜੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ
 ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਇਕ ਹੀ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਸੀ
 ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰੋ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ
 ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ
 ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੇ
 ਇਤਿਹਾਸਕ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ
 ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ
 ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਅੱਜ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ
 ਰੱਖਣ ਦਾ ਲਾਭ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭ
 ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਰਟ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ, ਉਹ
 ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਮੰਨਣ ਚਾਹੇ ਕਿਵੇਂ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਾਹੇ ਸੜੇ ਮੱਥੇ ਪਰ
 ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਕੁਨ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ
 ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਹੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੇਲਨ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟਰੱਕ
ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਤੇ ਕਿੱਲਾਂ ਗੱਡ ਕੇ ਸਤਕਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ
ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੀਜੀਆਂ ਪੈਲੀਆਂ ਦੀ
ਵੱਟਾਂ ਵਾਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਰਸਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੇ
ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਲਗਾਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਢਾਬਿਆਂ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖਾਣਾ
ਮਫ਼ਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸਭ
ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਰਜੀਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ
ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਪ੍ਰਾਤਿਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਮਨ ਅਮਾਨ
ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਕੀਮਤੀ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਹੁਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣ
ਦੇਵੇ। ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ
ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ
ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ
ਸਿਸਟਮਾਨਾਤ ਦੀ ਰਿਲੰਗਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਵਜਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਆਖਿਰ ਹੱਲ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਰ ਤੱਕ ਲਟਕਦੇ ਮਾਮਲੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਠੀਕ ਮਾਹੌਲ, ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਹੰਨੇ ਜਾਂ ਬੰਨੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਾਦਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਛੱਡ ਛੱਡਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ? ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਹਰ ਸਮੱਝੋਤੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਜਲ ਸਮੱਝੋਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਤਲੁਜ, ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ, ਵੀ ਕਿੱਧੇ ਭਲਿਆਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ ਮਹਾਕਿਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ,

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਪਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੌਂਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਬੈਰ! ਗਨੀਮਤ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧ ਜਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਅਤੇ ਹਰਿਕੇ ਤੋਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਜਿਹਲਮ ਉਪਰ ਮੀਰਪੁਰ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਡੈਮ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਠਾਰਾਂ ਤੱਕ ਚੀਨ ਦੀ ਮਦਰਾਨਾਲੀ ਬਣੀ 450 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਸਿੰਘੈਟਿਕ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

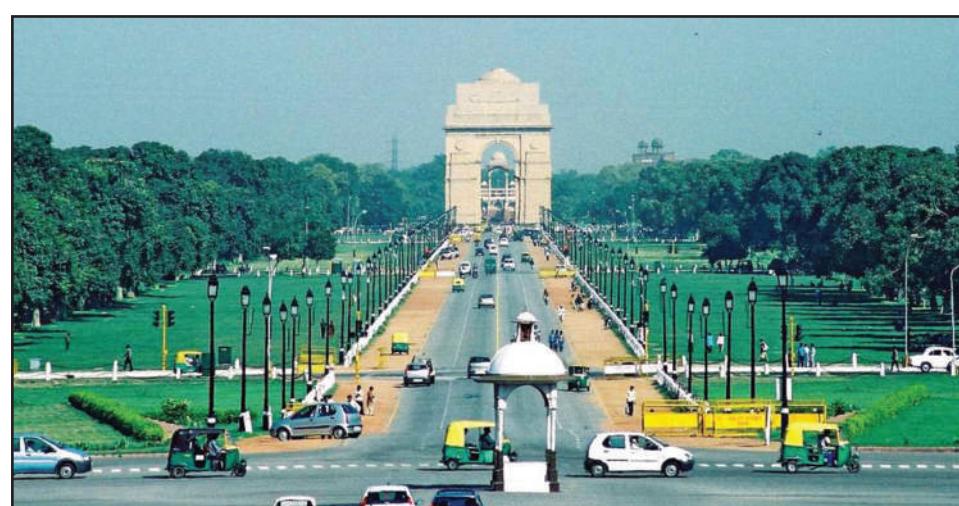
ਇਕ ਹਿਸਾਬ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਖਤਾ ਡੈਮ ਵੀ
ਭਲਿਆਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਰੋਲ ਵਿਚ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਗਰ ਹੇਠ ਆਏ ਇਲਕੇ ਦੀ ਇਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ
ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਜਾਝਾ ਬਹੁਤ ਅੱਖਾ ਸੀ। ਭਖੜੇ ਦੀ ਗੱਲ
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਦੋਂ ਚੱਲੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਰਹ

ਕਾਗਜ਼ੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ

ਦੇਵੇਂਦ ਪਾਲ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਬਣਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ” ਫੁਕੋ ਬੱਚੇ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਅੰਦਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- “ਮੁੱਖ ਦੀ ਸਮੱਸੀ ਧਾਰਨਾ ਹੀ ਹਾਲ-

ਸੰਰਚਨਾ ਉਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਯੱਗ-ਪਲਟਾਉ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਡੰਡ (ਆਈਐਸਿਐਫ), ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ, ਆਰਬਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸੰਗਠਨ (ਉਦੀਸੀਡੀ) ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਲ

ਫਿਲਹਾਲ ਦੀ ਕਾਢ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਆਪਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੰਖਤਾ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਵਾਂਗੇ।” ਫੁੱਕੇ ਦੀ ਹਸੇ ‘ਚ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਵਕੀਲ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਡੇਵੀਸ਼ ਬੁਧੂ। ਬੁਧੂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਗੁਣੇਨਾਈ ਅਰਜ਼ਾਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹਨ। ਬੁਧੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਈਐਮਐਂਡ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਸਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੀਵੀ ਨਰਸਿੰਹਾ ਰਾਓ ਅਪਣੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਣਜ ਮੰਤਰੀ ਪੀਂਡੀ ਚਿੰਦਰਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਰਜ਼ਾਸ਼ਿਵਸ਼ਾ ਦੀ ਸਥਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਸੀ

ਨੇਬੇ ਦੇ ਦਹਕੇ ਤੋਂ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਅਤੇ
ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰੰਜੀ ਦਾ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਨਵੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਲੈ
ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇ
ਤਾਮਟੀ ਪੁਸ਼ੱਟਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦੀ

ਡੇਵੀਸ਼ਨ ਬੁਧੂ ਨੇ 'ਇਨਫ ਇਜ਼ ਇਨਫ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ
ਸੌ ਸਹਿਆਂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪੱਤਰ ਜੋ ਆਈਐਮਐਫ ਦੇ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਾਈਕਲ ਕੈਮੇਡੇਸਸ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ; ਉਸ
ਵਿਚ ਆਈਐਮਐਫ ਦੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ
ਨੀਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਰਬ-ਤਰਪੂਰ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਹ
ਸੰਸਾਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮਕਬੂਲ
ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਟੀਫ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ
ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬੁਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ- “ਗਰੀਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ
ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਹੋਂਥਾਂ” ਤੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਹੈ
ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਬਣ ਵਰਤ ਕੇ ਵੀ ਸੈਂ ਇਹਨੂੰ ਧੋ
ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਡੇਵੀਸਨ ਭਾਰਤ ਆਏ ਤਾਂ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਖਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਇਆ। ਬੁਧੂ ਨੇ ਇਕ ਸਭਾ 'ਚ
 ਕਿਹਾ: "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਈਐਮਐਫ਼ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਨਾਲ
 ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਕੇ, ਯਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਅਰਬਿਵਿਸਥਾ
 ਨਾਲੋਂ ਤੋਤ-ਵਿਛੋਤਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਰਬਿਵਿਸਥਾ
 ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਕਰਨਾ
 ਪਵੇਗਾ; ਸਾਮਾਜਿਕ-ਸਿਆਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਜੋ ਜਨਤਾ ਦੀ
 ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੋਚ ਨਾਲ ਜੁਡਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ
 ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਫਿਲਾਹਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੋਈ
 ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ।" ਸਭਾ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ
 ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ, ਯਾਨੀ ਤਿੰਨੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਪਰਿਵਰਤਨਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ

ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੁਇਆ।
 ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਥਾਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਬਾਜ਼ਾਰਮੁਖੀ
 ਲੋਕਤੰਤਰ ਉਸਾਰਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਨੋਖੀ
 ਕੌਮੀ ਰਾਜ (ਨੇਸ਼ਨ-ਸਟੇਟ) ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਤਰੇਤਾਂ ਪਾ ਕੇ
 ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ
 ਸੰਪ੍ਰਭਤਾ (Naitonal Soveriegnty) ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ
 (ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਾ 22 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਕਿਉਂ?

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਲੀਹ ਤੋਂ ਉਤਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਵਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ ਅਜੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੇ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਵਾਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲੈਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਖੜਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋਤ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸਾਰਬਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਪੀਕਰ ਜਾਂ ਡਿਪਟੀ ਸਾਂਪੀਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਇੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਫਵੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਂ ਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਜ਼ਲਾਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਾਂਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਇਜ਼ਲਾਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਤੁੱਹਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਪਈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਸੱਤਪਾਲ ਜੈਨ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ।

'ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ' ਨੂੰ 58 (1) ਆਫ ਦਾ ਰੂਲਜ਼ ਆਫ ਪ੍ਰੈਸੀਜਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਡਕਟ ਆਫ ਬਿਜਨੈਸ' ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਮਤਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭਰੋਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਤਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਰਵਿੰਦ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਲੀ 'ਚ ਉਧ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਂਦਾ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਦਬਾਓ ਹੋਣ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਪਰਿਵਾਰ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਟਕਰਾਅ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੰਦਿਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਮੋਸੀ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਉਪਰ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਸਾਂਭਾਸ਼ ਦੇ ਨਿਰਸ਼ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ

ਅਪਸ 'ਚ ਉਲੜਣਾ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਸ਼ਲਤਾ 'ਤੇ ਮਾਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਲ੍ਹ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਿਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ

ਮੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮੰਨਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਖੜਕਦਾਣ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜਾਮ ਲਾਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਇਲਜਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲਾਏ ਸਨ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੜਕਦਾਣ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜਾਮ ਲਾਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਇਲਜਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲਾਏ ਸਨ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਫ਼ਤਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਹ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਂਡਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਫ਼ਤਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਚਾਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਵੇ। ਅੰਦਰੋਲਨ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਕੇ ਫਰਜ਼ 27 ਸੱਤਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਜ਼ਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣਾ ਦੀ ਵੈਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਂ ਗੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਉਠ ਕਿਸ ਕਰਵਟ ਬੈਠੇਗਾ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ-ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਫਿਰਕੁ ਏਕਤਾ, ਆਪਸੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਕਸਰ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਕਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉੱਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ 'ਤੇ ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਅਸੀਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਜੇਤੂ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਹਾਂ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਦੋ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਟਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਗੈਰੈ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਭਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਭਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਭਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਭਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਭਾਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮ

ਬੀਰਾਨ ਵਿਚ ਹਿਜਾਬ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਐਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਵਾਲੀ ਮੌਰੈਲਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਕੀ ਹੈ

ਬੀਰਾਨ ਵਿਚ 22 ਸਾਲਾ ਮਾਹਸਾ ਅਮੀਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਵਿਰੋਧ ਪੁਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਹਸਾ ਨੂੰ ਮੌਰੈਲਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਐਰਤਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸਖਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾਬਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਕਾਰਾਫ ਨੂੰ ਸਾਡਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਸ਼ਤ-ਏ ਇਰਸਾਦ (ਗਾਈਡੈਸ ਸੈਟਪਰੋਲ) ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਖਸ ਯੂਨਿਟ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਲਾਮੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ "ਅਨੁਚਿਤ" ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੀਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਰੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਐਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਿਜਾਬ (ਸਕਾਰਾਫ) ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਢੱਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਗੋਰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਝਿੱਲੇ-ਝਿੱਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 13 ਸੰਤੰਬਰ ਨੂੰ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿਚ ਮੌਰੈਲਿਟੀ ਪੁਲਿਸ (ਨੈਤਿਕਤਾ ਪੁਲਿਸ) ਵੱਲੋਂ ਮਾਪਸਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਡਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਕਾਰਾਫ ਹੇਠਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੋਮਾ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ

ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਢੰਡੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਹਨ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ। ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਮੌਰੈਲਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਬਾਰੇ ਅਗਿਆਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੈਤਿਕਤਾ ਪੁਲਿਸ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਐਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ।" "ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਮਰਦ ਭਡਕ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਰੰਦਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਦੋ ਐਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਪੈਦਲ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭੀਤ ਇਕੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। "ਇਹ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀਤ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਡਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?" "ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਪਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।" ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਉਸਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਡਰੈਸ ਕੋਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਸ਼ਕਿਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਗ੍ਰਿਫਡਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਸਨ।

"ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕਿਨੀ ਵਾਰ ਰੋਇਆ ਹੈ?" "ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ

ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੈਨਿਕ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੀ ਲਜ਼ਮੀ ਫੌਜੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।"

ਇਸਲਾਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫਰਮਾਨ

1979 ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਰੰਤ "ਗਲਤ ਹਿਜਾਬ" ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਈਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦਾ ਸਕਾਰਾਫ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਜ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਿਨਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਐਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਵਾਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਐਰਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪੱਛਮ ਪੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਰਾਜਾ ਪਹਿਲਵੀ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਹਿਰਾਨ ਦੀਆਂ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਨੀ ਸਕਰਟ ਅਤੇ ਨੰਗੇ ਵਾਲ ਕੋਈ ਅਸਥਾਰਨ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਿਜਾਬ ਪਹਿਨਣ ਬਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।" 1981 ਤੱਕ ਐਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ "ਇਸਲਾਮੀਕ" ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਚਾਦਰ ਪਹਿਨਣਾ ਸੀ ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਚੋਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਹੈਂਡਸਕਾਰਫ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਹੈਂਡਸਕਾਰਫ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਰਕੋਟ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਢੱਕਦਾ ਹੈ। ਕਰ ਕਿਹਿਦੇ ਹਨ, "ਪਰ ਲਜ਼ਮੀ ਹਿਜਾਬ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰ ਦਾ ਸਕਾਰਾਫ ਪਹਿਨਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਢੱਕਣ ਵਿਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੀ।" "ਹਰ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ।" 1983 ਵਿਚ ਸੰਸਦ

ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹਿਜਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਵੇਗਾ।" ਤਹਿਰਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਰਤ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬੂਟ ਮਰਦਾਂ ਲਈ "ਬਹੁਤ ਕਾਮੁਕ" ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਜੋਤਾ ਜੁੜੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।" "ਫਿਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਣਉਚਿਤ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ।" ਮੌਰੈਲਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰੋਪੋਰਟਾਂ ਜੋ ਬੀਬੀਸੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਟਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਜਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਐਰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗ੍ਰਿਡਾਰੀ ਦੋਰਾਨ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਾਕਰੋਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਨਵੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਇਕਰਾਹਿਮ ਰਾਇਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਕੱਟੋਂਪੇਸੀ ਮੌਲਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ

ਐਰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ, ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਾ ਵੀ ਜੋਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਨਲਾਇਨ ਹਿਜਾਬ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਉਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਦੇ ਸਕਾਰਾਫ ਦੇ ਅਪਣੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਐਰਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹਾ ਅਮੀਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਅਲੀਨੇਜਾਦ ਜੋ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮੀਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਲਾਂ ਦੋਰਾਨ

Moon Indian Cuisine 510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਂਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੁ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

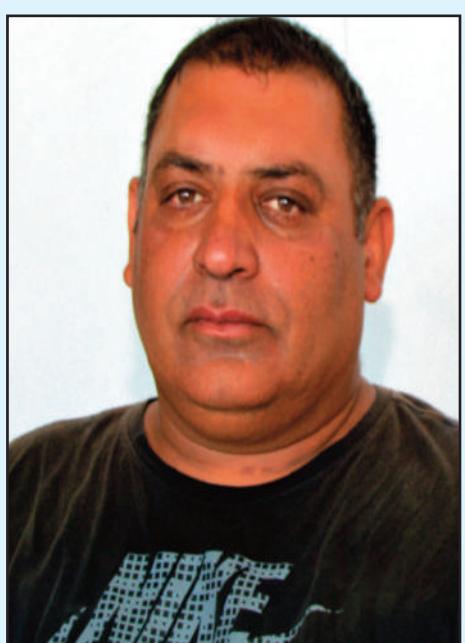
Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੈਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812
www.moonindiancuisine.net

FAIRWAY BODY SHOP

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸ਼ਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ
ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸੇਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਵਰਵਾਰ ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Gurdial Aujla

Darshan Aujla

510-750-6116

1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644

510-538-2983

Raja

New Introducing Chaat Corner

King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

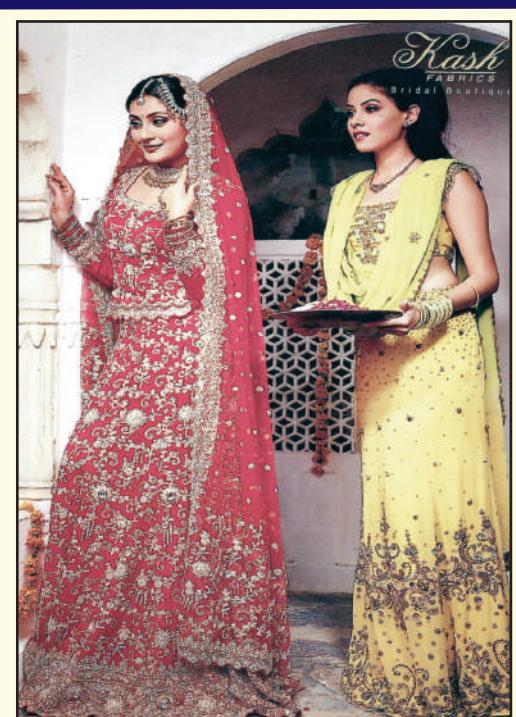
Phone : (510) 489-9100

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

1. Wedding Lehngas
  2. Mens wear-shervani
  3. Kurte Pajame
  4. Sharara Suits.
  5. Patiala. Suits.
  6. pression stove jewelery
  7. kids wear
  8. Turbans (paggan). 80 colors
1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹੌਂਗੇ
  2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
  3. ਕੁੜੜੇ ਪਜਾਮੇ
  4. ਸ਼ਰਾਰਾ ਸੂਟ
  5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
  6. ਗਹਿਣੇ
  7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
  8. ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

Kashmir Singh Dhugga
Gurjeet kaur Dhugga

kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS
29576 Mission Blvd
Hayward, CA 94544
510-538-1138

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppal dental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਿੱਲਾ ਤੇ
ਵੱਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

Quick Lube
& Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

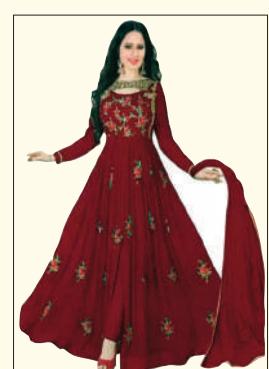
691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੱਹਿੰਗ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਾਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Saini

5156 Mowry Ave. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

ਨੂਰ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ- ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਦ ਸਨ 'ਆਜ਼ਾਦੀ'

16-17 ਜੂਨ, 1943 ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਬਿਟੇਨ ਦੇ ਟੈਂਗਮੇਅਰ ਤੋਂ ਦੋ ਛੋਟੇ ਲਾਇਸੈਂਡਾ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਲਈ ਉਡਾਣ ਕਰੀ। ਉਸ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਘੁੱਧ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਟੇਕ ਆਫ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੋਡਿਆਂ ਉੱਤੇ ਰੱਬੇ ਮੁਤੇ ਹੋਏ ਨਕਸੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਫਲੈਸ ਲਾਈਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੰਬ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਟੋਹ ਲੈਣ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਜਹਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਸੂਸਾਂ ਅਤੇ ਵਾਇਰਲੈਸ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਨੂੰ ਪੁਰਾਂਚਾਉਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਸੂਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ ਮਾਸਕੇ ਵਿੱਚ ਜੰਮੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਲ ਦੀ ਕੜੀ ਨੂਰ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਲਾਇਸੈਂਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 212 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਗੁਪਤ ਟਿਕਾਣੇ ਟੈਂਗਮੇਅਰ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਭਰ ਕੇ ਉਹ ਛੋਟ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਗਾਵਾਂ ਚਾਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਉਗਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਤੇਲ ਲੇ ਕੇ ਗਏ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ 1150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ।

1943 ਵਿੱਚ ਬਿਟੇਨ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਫਰਾਂਸ ਲਈ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੂਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਨੂਰ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਆਰਥਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਜਸੂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨੂਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ।" ਨੂਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਜ਼ਰਤ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਸੂਫ਼ੀ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਓਰਾ ਰੇਅ ਬੇਕਰ ਸੀ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਅਮੀਨਾ ਸ਼ਾਰਦਾ ਬੇਗਮ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਰਦਾ ਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਤ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਪਰਮਹੰਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੂਰ ਮੈਸੂਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਟੀਪੁ ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਜਸਾਨੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਪੈਰ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਨੂਰ ਦੀ ਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਛੋਟੇ ਰਹਿਣ। ਨੂਰ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਸ਼ਾਬਾਣੀ ਪ੍ਰਿਸੇਜ ਦਿ ਲਾਈਫ ਆਫ ਨੂਰ ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ' ਦੀ ਲੇਖਕ ਸ਼ਾਬਾਣੀ ਬਸੁ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਨੂਰ ਇੱਕ ਪਤਲੀ ਸੰਦਰ ਕੜੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਕੇਵਲ 5 ਫੁੱਟ ਤਿੰਨ ਇੱਚ ਸੀ।" "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਵੀਣਾ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੌਂਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਦਾ ਨਾਮ 'ਬਾਬੁਲੀ' ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਨ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੂਰ ਦੀ ਮਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼

ਭਾਰਤੀ ਮਹੌਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।" "ਇਨਾਇਤ ਖਾਨ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਨਾਰਸ, ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸੂਫ਼ੀ ਸੰਤ ਹਜ਼ਰਤ ਨਜ਼ਾਮੁੰਦਰਿਨ ਅੱਲੀਆ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਗਏ ਸਨ। ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੂਰ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਢੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣੇ ਸੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸੀ।"

ਵਾਇਰਲੈਸ ਆਪ੍ਰੋਟਰ ਦੀ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਲਈ

ਜਸੂਸੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵੱਲ ਨੂਰ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਵਿਲਾਇਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਇਲ ਏਅਰਫੋਰਸ ਜਾਈਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੂਨ 1939 ਵਿੱਚ 'ਵਿਸੇਨ ਆਕਜ਼ਿਲਰੀ ਏਅਰਫੋਰਸ' ਦੀ ਸ਼ਾਸਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਤੇਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚਿੱਤਾ ਦੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਣ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅੱਤੇਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਤੇ ਟੈਲੀਪ੍ਰਿੰਟਰ ਆਪ੍ਰੋਟਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੂਰ ਨੂੰ 19 ਨਵੰਬਰ 1940 ਨੂੰ ਏਅਰਕਾਫਟ ਵੂਮਨ, ਸੋਕੋਂਡ ਕਲਾਸ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫਰੈਂਚ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 40 ਹੋਰ ਅੱਤੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਇਰਲੈਸ ਆਪ੍ਰੋਟਰ ਵਜੋਂ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਲਈ ਹੈਰੋਗੇਟ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਡਿਨਬਰਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਲਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸਮਰਥਨ

ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ੇ ਜੋਤ ਕੇ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਵਿਲਾਇਤ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਬਾਣੀ ਬਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਨੂਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਬਿਟੇਨ ਦਾ ਪੁਰਾ ਧਿਆਨ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।" "ਨੂਰ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਿਟੇਨ ਦਾ ਸਾਬਦਿਕਾ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦੁਰੀ ਲਈ ਮੈਡਲ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧੇਗਾ।" "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਨੂਰ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਧ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦਾ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਬਣਾਈਆ ਹੁੰਦਾ।" ਜਸੂਸੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਫਸਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ ਸੀ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੋਗੇ ਜੋ ਬਿਟੇਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਜਿਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਅਣਗਿਣਤ ਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਸਿਆ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਬਿਟੇਨ ਦੇ ਜਸੂਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੀ ਮੈਡਲਿਨ। ਨੂਰ ਦੇ ਫਰਾਂਸ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਾਸ਼ੀਆਂ ਨੇ 'ਪ੍ਰੋਸਪਰ' ਨੈਟਵਰਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਗਿਫ਼ਟਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂਰ ਦੇ ਬਿਟੇਨ ਦੀ ਸ਼ਹਦ ਸਾਬਦਿਕਾ ਲੋਕਾਨੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਜਿਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਅਣਗਿਣਤ ਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਸਿਆ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾ ਕੇ ਜਹਮਨ ਫੌਜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜੀਆਂ। ਫਰੈਂਚ ਰੈਜਿਸਟੇਟ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਖਰ ਵੀ ਉਹ ਬਿਟੇਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਿਟੇਨ ਦੇ ਜਸੂਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ਵਾਹਕ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਨੂਰ ਦੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਬਾਣੀ ਬਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਨੂਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲੜਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋ ਮੈਡਲਿਨ। ਨੂਰ ਦੇ ਫਰਾਂਸ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਾਸ਼ੀਆਂ ਨੇ 'ਪ੍ਰੋਸਪਰ' ਨੈਟਵਰਕ ਦੇ ਸਾਰ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਆਜ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਬਾਦਸ਼ੁਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ (ਐਨਸੀਆਰਬੀ) ਦੇ ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, 1995 ਤੋਂ 2019 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 3,58,164 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲੀਸ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੁਰਭੇਟੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਜਬੇਬਦੀ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 136 ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਮਰਨਵਾਤਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕਤਾ 584 ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ

ਕਰਮ ਘਰਮਟ

ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਡ ਭਾਰਾਂ ਅੰਦਰ ਕਰਜੇ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਹਤਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਕਰਜੀਏ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਦਿੱਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿਰਤ-ਆਧਾਰਿਤ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਬੇਕਰ ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ; ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੱਲਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਦਾ ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੁਟਾ ਸਕਦੀ। ਦੂਜਾ, ਖੇਤੀ ਉਪਰੋਂ ਕਿਰਤ ਸਕਤੀ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਿਥ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਧਨ ਕੁਬੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਠਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਏਜੰਡਾ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਨਿਗਮੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹਕੀਕੀ ਸੰਕਟ, ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਨਕਦ ਲਗਾਨ ਬੋਪਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀ, ਟੈਕਸ ਭਰਨ ਲਈ ਵੇਚਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਆਜ ਮੌਜੂਦ ਕਰਨਾ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਦੇ 'ਕਾਲ' ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਤਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋਤ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਕਿਸਾਨ ਕਰਜੇ ਵਿਚ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਕਰਜੇ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਜੇ ਵਿਚ ਮਰਦਾ ਹੈ'। ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬੇਪਰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਮਰਜ਼ੀ ਰਾਜ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਸੁਧਾਰ ਕਰਜਾ ਐਕਟ-1883 ਅਤੇ ਹਲਵਾਕਾਂ ਲਈ ਕਰਜਾ ਐਕਟ-1883 ਵਰਗ ਦੋ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 4 ਫੀਸਦ ਸਾਲਾਨਾ ਅਨੁਸਾਰ

ਸਾਧਾਰਨ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅੱਜ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਅੱਜ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੋੜਮ ਭਰਿਆ ਅੱਜ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਲਈ ਤਕਾਵੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਜਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 35 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ 'ਅਜਾਦ' ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਅਣਿੱਠ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਰਜੇ ਦੀ ਵਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਮਾ 8-10 ਸਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰ, ਸਿੰਜਾਈ ਆਦਿ ਵਿਚ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੇਤੁੰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ

ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਵਲ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਠੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਫਸ਼ ਲਈ ਸਰਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾਈ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ, ਆਤੁੰਡੀਆਂ (ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ) 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ; ਮਤਲਬ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹਰ ਫਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਰਜੇ ਦੀ ਮੋਤਾਈ ਵੀ ਫਸ਼-ਦਰ-ਫਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਸੂਲੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਮੁਲਧਨ ਵਿਚ

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਰੱਦੋ-ਬਦਲ ਨਾਲ ਸਟੇਟ ਅੱਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਏ ਬਿਨਾ ਹੀ ਗਿਹਣੇ ਪਈ ਜਾਇਦਾਦ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਮਦਦ ਲਈ ਲੋਈ ਸੱਦ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੇ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਾਠੀ ਅੱਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ, ਪੁਲਿਸ ਅੱਤੇ ਜੱਜ ਇੱਕੋ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰਹੇ 'ਮਹਾਨ ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ' ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕਰਜੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨੇਟਕਾ ਆਧਾਰਿਤ ਇੰਜੰਸੀਆਂ, ਭਾਵ ਗੁਡਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਝਾਰਖੰਡ ਅੰਦਰ ਇਕ ਏਜੰਟ ਨੇ ਕਰਜਾ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇਕ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਟੈਕਟਰ ਹੋਣਾਂ ਦਰਜ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਖੇਤੀ ਕਰਜੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪਿਲਾਫ਼ ਜੱਦੋ-ਜ਼ਹਿਦ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਜ਼ਮੀ ਹੀ ਪੱਕਾ ਅੱਤੇ ਅਬਦਲ ਹੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਅਸਲ ਛਿਡਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਸਮਰੱਬਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋਰਦਾਰ ਹਕੀਕੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪੈਸੇ ਅੱਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਵਿਕਰਾਲ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੰਦਰੀ ਦੀ ਲੋਕ-ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਲਿਜ਼ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਵਕਤੀ ਹੱਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜੇ ਉਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਆਜ ਲਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵੱਧ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਦੰਡਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕਦਮਾਵਾਂ ਅੱਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਂਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੂਧਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਅਤਿ ਪੁੰਜੀ-ਮੁਖੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਸੂਰਾਅਤ ਸਾਰੀ ਕਿਰਜੇ ਦੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖੇਤੀ ਕਰਜੇ ਦੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੁਦਖੋਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਆਜ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੁਲਧਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਆਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਲਧਨ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਉਗਰਾਹੀ ਵਿਆਜ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵੱਧ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦਰ 4% ਸਾਲਾਨਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਜੇ ਦੀ ਵਿਕਾਰਾਲ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੰਦਰੀ ਦੀ ਲੋਕ-ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਲਿਜ਼ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਵਕਤੀ ਹੱਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜੇ ਉਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਿਆਜ ਲਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਰਜੇ ਉਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 4% ਸਾਲਾਨਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਜੇ ਦੀ ਵਿਕਾਰਾਲ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬ

ਨਿਰਵਿਘਨ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਚੋਰੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਮੁਹਿਮ

ਸਮੌਂ-ਸਮੌਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਏਸ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੂਜਾ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਘਰੇਲੂ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਡਕਰੇ ਤੋਂ 1 ਜੁਲਾਈ, 2022 ਤੋਂ 2 ਮਹੀਨਾ 600 ਯੂਨਿਟ/ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 300 ਯੂਨਿਟ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੁਲਾਈ ਤੇ ਅਗਸਤ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 18 ਸੱਤਬਰ ਤਕ ਕੁੱਲ 74 ਲੱਖ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ 'ਚੋਂ 60 ਲੱਖ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਭੇਜੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 41 ਲੱਖ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਜੀਰੇ ਆਏ ਹਨ।

ਗਰਮੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਕਰੀਬ 85 ਫੀਸ਼ੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ। ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 300 ਯੂਨਿਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਛੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟਡ ਨੂੰ 5822 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਧੇਰੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਹੀਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 7 ਕਿਲੋਵਾਟ ਤਕ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 3 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ 1278 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ, 2021 ਤਕ ਘਰੇਲੂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ 1298 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਬਸਿਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਹਿਣ ਕਰੇਗੀ। ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ 7430 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਨਾਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 2612 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ 'ਚ ਕੋਈ ਕੱਟੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 18440 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੀਐਸਪੀਸੀਐਲ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਊਬਵੈਲ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਲੋਡ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਸਵੈ-ਇੰਡਿੱਡ ਲੋਡ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਕੀਮ 10 ਜੂਨ ਤੋਂ 24 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ 23 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 15 ਸੱਤਬਰ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ 23 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਿਊਬਵੈਲ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਲੋਡ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮੈਜ਼ੂਦਾ ਲੋਡ ਫੀਸ 4750 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 2500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬੀਐਂਚਪੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਮੋਟਰਾਂ ਦਾ ਲੋਡ ਵਧਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 160 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 24 ਘੰਟੇ ਮਿਆਰੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ 25,237 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ

ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਮਈ ਤੋਂ ਜੂਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਧੂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਸਾਨਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 22 ਅਗਸਤ, 2022 ਨੂੰ 14295 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ 29 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ 14207 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਅਧੀਨ ਤੋਂ ਅਗਸਤ ਤਕ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਜਲੀ 'ਚ ਕੁੱਲ 13 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ

ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਐਂਚਟੀ/ਐਲਟੀ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ 1,10,117 ਸਰਕਟ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਐਸਸੀਏਡੀਏ (ਸੁਪਰਵਾਇਜ਼ਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਐਂਡ ਡਾਟਾ ਐਕਸਿਸ਼ਨ) ਤੇ ਓਐਮਐਸ (ਆਉਟੋਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ), ਕਸਟਮਰ ਕੇਅਰ ਸੈਂਟਰ, ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਬਿੱਲਿੰਗ ਸਾਲਿਊਸ਼ਨ ਵਰਗ ਆਈਟੀ ਆਧਾਰਤ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਘਟਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਧੇ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਬਿਕਾਟ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਜੋਂ ਕੁੱਲ 25,237 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਜੋਂ 11,632 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭੇਨੇ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਮੌਸਮ 'ਚ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ

ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੈਕਟਰ ਤੋਂ 1300 ਮੈਗਾਵਾਟ ਵਾਧੂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਭੇਨੇ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ 15000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਰਾਂਸਮੈਨਸ਼ਨ ਨੈਟਵਰਕ ਦੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਪੀਐਸਪੀਸੀਐਲ ਦੀ ਏਟੀਸੀ/ਟੀਟੀਸੀ (ਉਪਲਬਧ ਟਰਾਂਸਫਰ ਸਮਰੱਥਾ / ਕੁੱਲ ਟਰਾਂਸਫਰ ਸਮਰੱਥਾ) ਕੁੱਲ ਟਰਾਂਸਫਰ ਸੀਮਾ ਨੂੰ 7100/7700 ਮੈਗਾਵਾਟ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 8500/9000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰਾਂਸਫਰ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਭੇਨੇ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੰਨੀਬ 14 ਲੱਖ ਟਿਊਬਵੈਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਧਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਨੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਅਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੁਤਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਪੈਸਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੈਲਪ ਲਾਈਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2 ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਰਾਜ 'ਚ ਪਿਛਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ 4 ਨਵੇਂ ਗਰਿੰਡ ਸਬ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵੀ ਸਬ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣੇ ਉਲੀਕੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 2314 ਹੋਰ ਆਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ 103 ਨੌਡਲ ਸਿਕਾਇਤ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਖਪਤਕਾਰ ਟੋਲ ਫ੍ਰੀ ਨੰਬਰ 1912 'ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸੁਧੇ 'ਚ 99 ਲੱਖ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ 1912 ਰਾਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੈ।

ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਪੀਐਸਪੀਸੀਐਲ ਵੱਲੋਂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲ ਫ੍ਰੀ ਨੰਬਰ 1800 180 1512 'ਤੇ ਮਿਸ ਕਾਲ ਕਰ ਕੇ ਸਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ, ਬਿੱਲਿੰਗ ਅਤੇ ਮੀਟਰਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 95 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੁਤਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਪੈਸਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹੈਲਪ

ਸ਼੍ਰੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਵਾਬੀ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਲਾ ਸ਼੍ਰਲਾਘਾਯੋਗ ਫੈਸਲਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹੀਦ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਚਿਰੋਕਣੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਝਵਾਰ, 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਸ਼ਕੰਠ ਚੰਟਲਾ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਰਸਮੀ ਮੈਟਿੰਗ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਉਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੇ ਹਰੇਕ

ਪੀੜੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ
ਟੁੰਬਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਉਦੋਂ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਮੂਹ
ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ
75 ਵਾਂ ਵਰ੍ਗੀਓ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ
ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੌਕੇ
'ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਹੋਤਸਵ'
ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ 91
ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ
'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਜੱਦੀ ਸੂਬੇ ਦੀ
ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ
ਇਸ ਮਹੋਤਸਵ ਦੌਰਾਨ ਰੱਖਿਆ
ਜਾਵੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਹੀ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ

ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਨ
ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਤਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਜਿਹੜੇ
ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਅੱਜ ਆਪਣੇ
ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖ-
ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਹੀ
ਸਿੰਟਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇਣ
ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਬਦਸ਼ਾਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹਿਜ਼
ਚੇਤੇ ਕਰ ਲੈਣਾ ਸਾਡਾ ਮੰਤਵ ਨਹੀਂ
ਹੈ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ
ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ
ਚੱਲਣਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਡਾ
ਦੇਸ਼ ਤੱਤਕੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ
ਸਰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ 'ਚ ਵੀ
ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਅਧਿਐਨ
ਇਸ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਹੀ ਸੰਭਾਵੀ ਸਫਲਤਾ

ਦਾ ਭੇਤ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੱਥਮੀ ਮੁਲਕ ਸਿਰਫ਼ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ 'ਮਹਾਨਤਾ' ਦੇ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਬਣ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਦਾ ਸਾਗਰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਉਸ 'ਚ ਚੁੰਭੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੋ ਉਸ 'ਚ ਜਿੰਨਾ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਛੁੰਘਾਣਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਹੀਰਿਆਂ ਤੇ ਮੌਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋ ਨਿਭੱਡੇਗਾ। ਡਾ। ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਵਰ੍ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ-2020 ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੋੜਾ ਸਮਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਕੇ ਅਧਿਐਨ, ਚਿਤਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕਜੱਟ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਰਸਤ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ।

ਦੇਸੀ ਘਰਾਂ ਦੀ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਾਖਸੀ

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤਲੀ ਹੋਈ ਕਤਲਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਨਾਲ ਘਿਓ ਵਾਲੇ
 ਚੌਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫੈਆਨਾ ਭਾਡ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੌਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ
 ਨੂੰ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਬਲੇਂ ਹੋਏ
 ਆਲੂ ਦਾ ਭੜਥਾ ਅਤੇ ਉਬਲੇਂ ਹੋਏ ਆਂਡ ਜਾਂ ਖਿੱਚੜੀ
 ਆਪਣੇ ਬੰਗਾਲੀ ਪਕਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ
 ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਕਲਿਆਣ ਕਰਮਾਕਰ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਦਾ ਭੋਜਨ ਘਿਓ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹਾ
 ਨਹੀਂ ਸੀ।

"ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਘਿਓ ਸਿਹਤ ਲਈ ਮਾੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਭੋਜਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਕਲਿਆਣ ਕਰਮਾਕਰ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਅੱਜ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਭੋਜਨ ਹੈ।" ਘਿਓ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਖੁਗਾਕ ਦਾ ਮੁੰਖ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੈਟ (ਸੈਚੁਰੇਟਿਡ ਫੈਟ) ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ।

ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸੈਚੂਰੋਟਿਡ ਫੈਟ ਬਾਰੇ ਸੈਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਮਕਾਰ ਦੀ ਘਿਓ ਵਿੱਚ ਵਧੀ ਰੁਚੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ 'ਆਪਣੀਆਂ ਜੜਾਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸੀ' ਦੇ ਉਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ

ਗਊਆਂ ਕਾਠਿਆਵਾੜ ਦੇ ਗੀਰ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਜਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਨਸ਼ਲਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਚਾਰਾ ਚਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਗਾਂ ਨੂੰ ਚੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਛੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਨਪਾਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲੇ।

ਊਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਂਡ ਪਿਛੀ ਆਪਣੇ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ
ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲੋਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ
ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੱਖਣ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ
ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੁਧ ਰਿੜਕਣ ਲਈ ਮੇਟਰ ਵਾਲੀ ਮਧਾਣੀ
ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਉਤੇ
ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਉਤਪਦਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਨਿਤਿਨ ਦਾ ਕਹਿਣ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਿਓ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚ 25 ਤੋਂ 30 ਫੀਸਦ ਦਾ ਵਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘਿਓ ਉਹ ਮੱਖਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਗਰਮ

ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

ਘਰ ਵਿੱਚ ਘਿਓ
ਬਣਾਉਣ ਉਤੇ ਜੋਰ- ਅਮਰੀਕੀ ਟੁਡ
ਲੇਖਿਕ ਸੰਦੀਪ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਬਾਂਗ
ਮੌਜ ਕੁਕਬੁੱਕ ਨਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ
ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸੰਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ
ਜਦੋਂ ਵਸਾ (ਫੈਟ) ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਚੋਣ
ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਿਓ ਦੀ ਚੋਣ
ਕਰਨ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ
ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਸ
ਵਿਚ ਵਸਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ
ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤੰਦਰਸਤੀ
ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਟਾਪਿਨ ਵੀ ਦਿੱਦੀ ਹੈ।"
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਵੀ ਅੱਗੇ
ਹੈ। ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਬਣੇ ਘਿਓ ਦੀ

ਲੈਕੇ ਇਸਦੇ ਸਮਰਥਕ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਸ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ
ਛਿਜਕਦੇ। ਬਗਤ ਮੁਤਾਬਕ , "ਪਿਛਿ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ
ਦਾ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਉਤੇ
ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਪਕਵਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ
ਸਵਾਦ ਦਾ ਤੜਕਾ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਹੈ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘਿਓ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਵਾਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਬੋਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਵਾਦ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬਰਾੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਰਤੋਂ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਰੋ , ਕੋਰਮਾ ਵਿਚ ਪਾਓ,
ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੂਪ ਵਿਚ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਸਦੇ
ਸਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਕਦਰ ਦੀਵਾਨੇ ਹੋ ਜਾਓਗੇ ਕਿ ਇਸ ਆਪਣੇ
ਪਕਵਾਨ ਦਾ ਬੋਹੁੱਦ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੰਡੀਅਨ
ਏਸੈਟ ਦੇ ਪਾਕ ਕਲਾ ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਸੈੱਫ ਮਨੀਸ ਮਲਹੋਤਰਾ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 22
ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਇੱਕ
ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਪਕਵਾਨ ਹੈ, ਘਿਓ ਵਿਚ ਭੁੰਨੀ ਬਟਰ
ਬੋਟੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਵਿਕਣ ਵਾਲੀ ਡਿਸ਼ ਹੈ।

ਮੁਬਈ ਦੇ ਇਕਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੀ ਸੈਂਫ਼ ਨਿਕਿਤਾ ਰਾਓ ਆਪਣੇ ਹਰ ਪਕਵਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਕਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਦ ਹੋਣ ਤਾਂ ਰੇਸਮ ਪੱਟੀ ਚਿਲੀ ਘਿਓ ਦਾ ਤੜਕਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਿਣ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਦ ਵਿਚ ਇਹ 10 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਝ ਦੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣੇ ਘਿਓ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜਾਇਕਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਬਰਾੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਘਿਓ ਦੀ ਸਮਝ ਯਾਨੀ ਭਾਰਤੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਣ ਪੀਣ ਬਾਬਤ ਉਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਘਿਓ ਅੰਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹੀ ਮਾਨਨੇ ਦੀ ਸਮਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ।" ਬਰਾੜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਘਿਓ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬੱਸ ਇੱਕ ਹੱਥ ਦੀ ਢੁਗੀ ਉਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਲਿਪਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਘਿਓ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਘਿਓ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਕਵਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਫੈਟ (ਵਸਾ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਵੀ ਜੋੜਦਾ ਹਾਂ।"

ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਜ਼ੋਰ ਫਤਿਆਂ
ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ
ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਲੈਂ ਛੁਡ ਮੁਹਿਮ ਦੇ
ਟਰੈਂਡ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿਮ ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤ
ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪਿਛੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ
ਸਬਾਨਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ (ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ) ਵੀ ਕੀਤਾ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅਣ੍ਣਟ
ਸਾਝਾ ਹੋ ਸੈਂਚੀਨ।

ਸਬਧ ਤਾਰਾਂ ਹਾਂ ਗਾਂ ਦਾ ਪਿਛਾ- ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਸੂਬੇ
ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਡੇਅਰੀ ਫਰਮ, ਪਿਛਾ
ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਗੀਰ ਆਰਗੈਨਿਕ ਦੇ ਸਹਿ ਬਾਣੀ ਨਿਤਿਨ
ਅਹੀਰ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਦੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੁਹਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜਰਸੀ, ਹੱਲਸਟੀਨ ਅਤੇ ਫਿਰਜ਼ਾਨ
ਦੀ ਥਾਂ ਗੀਰ ਗਹਿਆਂ ਦੇ ਦੱਖ ਦੀ ਝਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ

ਪੁਜਾ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ
ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੇਰਵਾ-
ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ
ਪ੍ਰਥਾ ਸੇਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਘਿਓ
ਦੁੱਧ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ
ਸੁਣ੍ਹ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ
ਪੁਜਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ
ਪੁਜਾ ਕਰਨ ਉਤੇ ਤੁਹਾਡੀ
ਪ੍ਰਾਣਾ ਸਵਰਗ ਤੱਕ ਪੁੰਚਦੀ
ਹੈ।" ਇਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ
ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਸਿਕਾਗੇ ਦੀ ਕੋਲੀਨ ਟੇਲਰ ਸੇਨ
ਭਾਰਤੀ ਪਕਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਹਰ
ਅਤੇ 'ਫੀਸਟ ਟ ਡਾਸਟਸ : ਏ
ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਫੁਡ ਇੰਨ
ਇੰਡੀਆ' ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਲੇਖਿਆ
ਹੈ। ਸੇਨ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, "ਘਿਓ ਦੀ

ਪ੍ਰਸਮਾ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ
ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। "ਪੁਰਾਤਨ
ਕਥਾਵਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਿਓ ਉਦੋਂ ਬਣਿਆ ਸੀ
ਜਦੋਂ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਦੇਵਵਾਤ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਦਕਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰਗਤ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਿਓ ਬਣਾਇਆ
ਸੀ। ਉਸ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ
ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।"

ਘਿਓ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਵੀ
ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹ
ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਮਗਰਮ, ਇਹ
ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਪਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ
ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੂਭ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ
ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਧੂਰਵੈਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘਿਓ ਨੂੰ
ਰਾਮਬਾਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੌਸਟਿਕ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ
ਨੂੰ ਪੀਤੀ ਦੁਰ ਪੀਤੀ ਸਾਡੇ ਪਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਈ-ਦਾਈ ਅੰਦੇ

"ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਵਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਦੇ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਆਹਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।" ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਸੈਚੂਰੇਟਿਡ ਫੈਟ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਦੇ ਲਈ ਹਾਨੀਕਰਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਘਿਓ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਤੇ ਕਾਢੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਸੀ।

ਘਿਓ ਵਿਚ 50-70 ਫੀਸਦੀ ਸੈਚੂਰੇਟਿਡ ਫੈਟ
ਹੈ, ਉਸ ਦੋਰਾਨ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
ਭਾਰਤੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਈ ਸੀ। "80ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ
ਵਿਚ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇਲਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ
ਘਿਓ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਥਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਾਇਬ ਹੋ

ਗਿਆ॥ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦੀ ਆਮਦਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਵਾਇਤੀ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਲ੍ਸਮਿਕ ਦੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਨਸਤਪਤੀ ਤੇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਬਾਲ੍ਸਮਿਕ ਬਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰਿਟਾਈਟ ਵੈਸ਼ਿਟੋਬਲ ਆਇਲ ਨਿਊ ਨਾਰਮਲ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਘਿਓ ਅਪਵਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੈਫ਼ੈਟ ਲੇਖਕ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਾਸਟਰ ਸੈਫ਼ੈਟ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜੱਜ ਰਣਵੀਰ ਬਰਾੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "80 ਵੇਂ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਚੂਰੇਟਿਡ ਫੈਟ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਉਤੇ ਹੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਥੈਰੀਅਟਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵਸਾ ਅਤੇ ਕੋਲੇਸਟ੍ਰਾਲ ਬਾਬਤ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਬਿਹਤਰ ਹੋਈ ਹੈ।" ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਧ ਵਸਾ (ਫੈਟਸ) ਵਾਲੇ ਖਾਣਪਾਣ ਦੇ ਮਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਸੈਚੂਰੇਟਿਵ ਫੈਟਸ ਨੂੰ ਓਵਰਅਲ ਰਿਸਕ (ਜੋਖਮ ਵਾਲ੍ਸੋਫ਼ ਸਮੱਗਰੀ) ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਖ ਨਰਮ ਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਟੋ ਡਾਇਟ ਦੇ ਵਾਧੇ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਘਿਓ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਨੂੰ ਲੈਕੇ
ਤੁਚੀ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੱਖਣ ਦੀ ਤੁਲਨਾ
ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

